

Els misteris del castell de Solius

El castell de la Roca de Solius domina un paisatge d'especial atractiu i té interès per diferents aspectes singulars de les seves restes i un cert desconeixement de la seva història.

Al cim del seu penyal o gran dom granític, les escasses i estranyes restes materials del castell de Solius, o de la Roca de Solius, esperen un estudi aprofundit que encara està per fer. També mereixen més d'una visita pel plaer de conèixer un indret de la serra de Cadiretes o de l'Ardenya d'un gran atractiu. No voldria dir que l'excursió és urgent si volem contemplar un paisatge no massa contaminat. Potser és millor ésser optimistes i pensar que la bella imatge de la vall de Solius, plàcida, monàstica i tranquil·la, patrimoni de tots, podrà ésser finalment salvada dels actuals intents de degradar-la per part d'uns pocs especuladors i d'algun polític local desencaminat.

A més de les llegendes i conta-

lles fabuloses sobre tresors amagats i de les goges de la contrada, el castell de Solius ens ofereix una pila de curiositats i alguns enigmes que segurament no podrem esbrinar mai.

Des de la parròquia de Santa Agnès de Solius, avui monestir cistercenc, el recorregut fins al castell és gairebé una simple passejada. Fins i tot un dels camins és transitable amb un vehicle adequat que us pot deixar a poques passes de la seva entrada, en un planell boscós delimitat pel rocam de l'antiga fortalesa i l'altra gran penya granítica veïna on destaca la boca ovalada de la cova dels Moros.

D'antuvi, aquest castell ofereix una particularitat en certa manera paradoxal. El seu emplaçament en una gran roca escarpada per tots els costats, conve-

nientment retallada per aprofitar tots els espais, el converteixen en un exemple perfecte de castell roquer. El seu interior, encimbellat a la pedra, devia ésser quasi impenetrable a l'Edat Mitjana, malgrat la facilitat d'arribar sota la penya. No ens pot estranyar que fos anomenat castell de Roca o de la Roca de Solius.

El terme de Solius (*Olivos, ipsos Olivos...*) és documentat des de l'any 939, però l'origen del castell ens és desconegut. Sembla clar que encara no existia l'any 1057, quan els comtes Ramon Berenguer i Almodis definiren l'alou de Solius a Ramon Seniofred i varen posar la condició que no hi edificués cap castell, lloc de defensa ni torre sense el seu consentiment. Es devia erigir entre aquesta

data i l'inici del segle XIII.

Gràcies a l'estudi de Lluís Esteve i Lluís Pallí sobre els llocs de la Vall d'Aro, publicat el 1995, sabem que el castell és esmentat l'any 1208. N'hi ha altres diverses notícies dels segles XIII al XV sobre el domini que hi exercia el sagristà de la catedral de Girona, que encara consta com a senyor del seu terme l'any 1755. Aleshores la fortalesa era en peu de guerra i

A la foto de l'esquerra: les escales tallades a la roca són perfectament visibles. A la de la dreta: detall de la façana de ponent.

es reparava segons les necessitats defensives.

La seva funció militar va perdurar excepcionalment –un altre dels seus misteris– fins entrat el segle XIX. L'any 1830, en el prelude de la Primera Guerra Carlina, Pere Dalmau –propietari o emfiteuta– hi va fer obres amb diners robats del «soc de Sant Baldiri». En aquell moment es devia aixecar l'edifici que coronava la penya, un casolot amb uns curiosos merlets triangulars i finestres d'arc apuntat que mostra sencer una fotografia de 1918, de l'arxiu del monestir de Solius. El 9 de desembre de 1969, a causa de la forta tramuntana, va caure el mur i la cantonada que encara eren dempeus amb alguns merlets, tal com va explicar en un article de 1984 el germà Albert Fontanet, monjo de Solius, que ha tingut l'amabilitat d'acompanyar-nos en la nostra darrera visita. La imatge tradicional del turó del castell va quedar definitivament desfigurada.

Avui, l'única –i interessant– resta arquitectònica del castell medieval és la façana amb l'entrada situada a ponent de manera estratègica, en una gran esquerda de la penya. Es rematada per cinc merlets d'acabament prismàtic (com els del castell del Montgrí); dessota hi ha dues espitlleres. Aquest mur és difícil de situar cronològicament (segles XIII o XIV?). La seva part baixa tenia un gros esvoranc que va ésser reparat, potser al segle XVIII, i s'hi va introduir una porta amb marc de rajol entre espitlleres.

A l'interior els desnivells van exigir tot un conjunt de treballs a la roca viva que són els testimonis més

→ Uns forats a la pedra que feien d'argolla

Els elements tallats a la roca viva són d'una gran varietat, fins i tot cronològica. A la gran penya separada del castell vers ponent, a la paret vertical, encarada al nord-est, hi ha l'anomenada cova dels Moros, artificial, considerada del Calcolític, de finals del tercer mil·lenni aC. (forma conjunt amb les coves funeràries de la Tuna, al mateix terme de Solius, del mas Rissec, a Llagostera i amb les de ses Felgues, de Begur). En el replà inferior d'aquesta penya, s'hi veuen cavitats i recs artificials semblants als que trobem a l'interior del castell. Per la situació, no és impossible que la cova prehistòrica hagi servit de guaita als seus ocupants en època medieval.

Ja des del camí d'accés extern i a tot l'interior del recinte del castell destaquen els diferents trams d'escales tallades a la roca natural, que puguen cap als replans superiors, amb diferents bifurcacions. Són realment espectaculars. En altres punts, hi ha simples encaixos per posar els peus. S'acompanyen de diferents cavitats circulars o rectangulars de mides molt diverses, tant en els basaments de roca horitzontals com en els talls verticals, la qual cosa indica l'existència de complicades estructures de fusta. Al cim d'un penya més baixa situada vers el nord-oest hi ha un gros aljub o reservori d'aigua. Al sector de migdia, al caire del cingle, la roca ha estat retallada per formar un tram de muralla monolítica, amb camí de ronda. No ens estranya que algun autor s'hagi preguntat si abans de la prohibició d'erigir castell del segle XI, no havia existit aquí una fortificació d'època força més reculada. A Solius, no ens podem desfer dels enigmes.

Uns elements tallats a la pedra, també ben singulars i que poden passar desapercibuts, són els cinc fermalls que podem observar a extramurs, a la base de la penya, a pocs metres i al nord de l'entrada del castell. Són una mena d'argolles tallades a la roca, que servien per estacar les cavalleries que, evidentment, no podien entrar al castell a causa dels espais reduïts i els forts desnivells 📍

apreciables i misteriosos del castell medieval. Al replà superior, hi veiem les restes de l'edifici de planta rectangular del segle XIX circuit per uns murs que ressegueixen el caire

dels cingles, més en funció de simple barana que defensius. Ara permeten embadalir-se sense cap risc davant la incomparable bellesa del paisatge 📍

Una de les argolles per fermar els cavalls, tallades a la roca viva, prop de l'entrada del castell de Solius.